

ЛАГЛАЙБЫТ КҮӨХ харыйачаан

ЫРЫАЛАР
ХОҦООННОР
СЦЕНАРИЙДАР

Марина Георгиевна Никифорова Лаглайбыт күөх харыйачаан

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=69209725

*Лаглайбыт күөх харыйачаан : ырыалар, хоһооннор, сценарийдар /
[хомууйан оҥордо М.Г. Никифорова ; С. Черепанова, А. Алексеев, К.*

Лыткин ойуулара]: АО НИК Бичик; Якутск; 2017

ISBN 978-5-7696-5296-7

Аннотация

Кинигэбэ Саҥа дьылга аналлаах хоһооннор, ырыалар, сценарийдар киирдилэр. Төрөппүт, иитээччи, учуутал оҕону ыллыыр-туойар, кэрэни кэрэхсиир дьоһурун сайыннарарыгар аналлаах.

Содержание

Ырыалар	4
Хоһооннор	16
Сценарийдар	23
Аптаах Санга дьыл	23
Хаарчаана	30
Аптаах хаар чөмөҕө	38
Конец ознакомительного фрагмента.	40

Лаглайбыт күөх харыйачаан

Ырыалар

Лаглайбыт күөх харыйачаан

(«В лесу родилась ёлочка» ырыа тылбааһа)

Раиса Кудашева тыллара Леонид Бекман муусуката

Лаглайбыт күөх харыйачаан
Ойуур тыаҕа үүммүт.
Кыһын буоллун, сайын буоллун
Кини чээл күөх турбут.
Буурҕа тыалым ырыа ыллыыр:
«Утуй, утуй оҕом».
Тибии хаарым үрдүн сабар:
«Сэрэн, сэрэн, тонгуон!»
Куттас куобах, манан куобах
Ойон чөрөнгөлүүр,
Арыт туран торҕон бөрө
Сүүрэн өкчөнгөлүүр.

Ойуур тыаны ортотунан
Сыарҕа сырылаата,
Хойуу түүлээх аллаах атым
Сиэлэн дьоруолаата.
Атым сыыдам сыарҕатыгар
Оҕонньор олорбут,
Харыйачаан барахсаны
Кэлэн кэрдэн ылбыт.
Харыйачаан манна киирэн,
Киэргэл симэх кэппит.
Оҕолорго, оҕолорго
Үрдүк үөрүү кэлбит.

КЫРАКЫЙ ХАРЫЙА ТАҔЫРДЫА ТОНМУТ

(«Маленькой ёлочке холодно зимой» ырыа тылбааһа)

Зинаида Александрова тыллара *Михаил Красев* муусу-
ката

Раиса Винокурова тылбааһа

Кыракый харыйа
Таҕырдыа тонмут.
Сиэтэммит кинини
Дьиэҕэ киллэриэх.
Кэрэчээн харыйа
Күлүмнүү турар.
Төгүрүк оонньуурдаах

Көмүс туораахтаах.
Обуруо киэргэллээх
Дыримниир уоттаах.
Минньигэс, минньигэс
Элбэх бэлэхтээх.
Сага дьыл киэһэтин
Харыйа күүппүт
Көрүдьүөс, көрүдьүөс
Оонньууттан үөрбүт.

ЁЛКА ЫРЫАТА

*Николай Туобулаахан тыллара Григорий Новгородов
мелодията*

Тымтар кылыс дьыбардаах
Тымныы кыһын офонньор
Тос-тос тыаһыыр тайахтаах
Тийиэн кэлэн олорор.

Чэй-чэй эрэ дьиэрэнкэй —
Тэйдэр-тэйэн үнкүүлээн,
Үүнэр дьылга эһиэкэй —
Этэн-тыынан дьиэрэтин.
Тоҕо баҕас күндүтэй,
Ёлка маспыт киэргэнэн!
Торҕо көмүс сиэдэрэй —

Лаампа уота имнэнэн!
Сирэм күүххэ сылдьааччы —
Үөскүүр ыччат биһиги,
Сиргэ оһуор буолааччы —
Үүнэр сүһүөх биһиги.
Тымтар кылыс дыбардаах
Тымныы кыһын оҕонньор
Тос-тос тыаһыыр тайахтаах
Тийиэн кэлэн олорор.

Тымныы оҕонньор

(«Дед Мороз» ырыа тылбааһа)

*Татьяна Волгина тыллара Аркадий Филиппенко му-
усуката*

Биһиэхэ ыалдьытты
Тымныы оҕонньор кэлбит.
Биһиэхэ кэһиитин
Ёлка маһы аҕалбыт.
Бу бааллар фонариктар,
Кыһыл көмүс шариктар.
Биһиэхэ ыалдьытты
Тымныы оҕонньор кэлбит.
Биһиэхэ кэһиитин
Элбэх онньуур аҕалбыт.
Бу бааллар бирээнныктэр,

Сакалааттар, кэмпиэттэр.

Сага дьыл

Ольга Иванова тыллара Надежда Макарова мелодия-та

Кэрэчээн харыйа
Налыччы киэргэммит,
Араас да уотунан
Күлүмнүү умайбыт.
Хос ырыата:
Чабылый, чабылый,
Баай ёлка, умайый.
Оҕолор көрдөрүн
Эн үөрдэ сырдатый!
Эһэлэр, бөрөлөр,
Саһыллар бэл бааллар,
Сиэттиһэн бараннар
Көхтөөхтүк ыллыылар.
Хос ырыата.
Хаар манан баттахтаах
Тымныычаан оҕонньор
Кэһиитин аҕалар,
Үөрүүнү үксэтэр.
Хос ырыата.

Ёлкаҗа

Григорий Данилов тыллара *Николай Бойлохов* мелодията

Намылыйар лабааҗар
Киэргэл бэрдин эринэн,
Килбэчийэр киистэҗэр
Көмүс дуйу бүрүнэн,
Кырасыабай бэйэккэн
Кынтайаахтыы лаглайан,
Күндү алмаас өнгүнэн
Күлүмүрдүү тураҕын.
Эн тулаҗар оҕолор
Хоробуоттаан эргийэ,
Онтон эмиэ сороҕор
Үнкүүлээн да битийэ,
Оһуокайдаан көтүһэн,
Ойон-тэбэн ылабыт.
Үүнэр сылы көрсүһэн,
Үөрэ-көтө сылдыабыт.

Саҥа дьыл

Мария Эверстова-Обутова тыллара *Александр Дуна-*

Саргылаах Санга дьыл
Салаллан кэллэ дии,
Киэргэллээх харыйа
Кэһиилээх эбит дии.
Күндү күөх харыйа
Көр-оонньуу аргыстаах,
Күндү күөх харыйа
Күлүмнэс айгырдаах.
Ёлкабыт симэҕэ,
Эчикий, элбэҕиин!
Ыл, көрүн, мэкчиргэ
Иһиллиир быһыылаах.
Саһыллар, тиингнэр,
Куобахтар, бөрөлөр,
Эһэлэр, тайахтар
Эйэлээх да буолтар.
Тымныы оҕонньор
Тырымнас сиэниниин
Сиэттиһэн киирдилэр,
Эҕэрдэ эттилэр.
Ылын даа, оҕолоор,
Ылсыаҕын илииттэн,
Көрүдүүс оонньуута
Көбүлээн иһиэҕин.

Моруос кэллэ!

Пётр Тобуруокап тыллара Саргылана Константинова мелодията

Киммит ата тыбырталыыр,
Ким сыарҕата сырылыыр,
Киммит хааман кыгчырҕатар,
Киммит ааны тонсуйар?
Хос ырыата:
Моруос кэллэ, Моруос кэллэ,
Моруос ааны сэгэттэ.
Тымныы Моруос эһэккэбит,
Биһигиттэн эбүрдэ!
Хайа хайдах айаннаатын,
Хас сулуска сырыттын,
Саҥа дьылбыт ханна баарый,
Хаарчаанабыт ханнаный?
Хос ырыата.

Саҥа дьыл

К. Еремеев тыллара уонна мелодията

Күөх харыйа тула

Көхтөөх оѳолор мустаммыт,
Куобах, саһыл, эһэ
Көрүн-нарын тутустахпыт.
Хос ырыата:
Уоттара тырымнас,
Оонньуурдара күлүмнэс
Саҥа дьылбыт харыйата, харыйата.
Үлэ-үөрэх туһунан
Бүгүн туойан дьыэрэттэхпит,
Үнкүү-оонньуу бэрдин
Үөрэ-көтө эргийдэхпит.
Хос ырыата.
Үтүө үөрэх иһин
Үгүс ыччат хайҕаныахпыт,
Дед Мороз кэһиитин
Кыра дьонньор кэтэһиэхпит.
Хос ырыата.

Саҥа Дьылбыт кэлиитэ

Валерий Чиряев тыллара Григорий Новгородов мелодията

Саҥа дьылбыт кэлиитэ
Сүрдээх элбэх кэһиитэ:
Көбөрөөхтүүр харыйа,
Көтөрө-харамайа.

Симэммитэ-киэргэммитэ
Сиздэрэйкээн да этэ.
Манна баар: оѳус, ынах,
Массыына уонна куобах.
Килбэчиспит ойуулаах
Кэрэ-дьикти оонньоурдаах,
Эргэ дьылы атаара
Эһэ, бөрө да мустар.
Сордон, собо, алыһар
Субу устан кылбаһар.
Сандаарыспыт лаампалар
Сырдыы, оонньоу тыкпыттар.

Сага дьыл

Капиталина Семёнова тыллара уонна мелодията

Элбэх, элбэх
Оонньоурдаах
Харыйабыт
Киэргэммит.
Хос ырыата:
Сага дьыл,
Сага дьыл,
Кэтэһиилээх
Сага дьыл!
Элбэх, элбэх

Кыылардаах
Оонньуубут
Саҕаланна!
Хос ырыата.
Элбэх, элбэх
Кэһиилээх
Тымныы оҕонньор
Кэллэ!
Хос ырыата.

Саҕа дьыл, дорообо!

Капиталина Семёнова тыллара уонна мелодията

Тымныы тыаттан харыйа
Тийиэн кэллэ биһиэхэ,
Лабааларын ириэрэн,
Сылаас танас кэтэрдик.
Харыйаны киэргэттибит,
Оонньуурдары ыйаатыбыт,
Килбэчигэс уоттардаах,
Хоруонканы иллибит.
Дорообо, Саҕа дьылбыт!
Дорообо, харыйачаан!
Музыкааннар, эй, чэйин,
Музыканы тардыаһын!

Сага дьыл

Капиталина Семёнова тыллара уонна мелодията

Үөрүү-көтүү аргыстаах,
Кэрэ дыкти оонньуурдаах,
Күлүмүрдэс сулустаах
Тийиэн кэллэ Сага дьыл!
Хос ырыата:
Сага дьылбыт,
Сага дьылбыт,
Тийиэн кэллэ, доҕоттоор!
Сага дьылбыт,
Сага дьылбыт
Үчүгэйиэн, кэрэтиэн!
Тэйдэр-тэйэн үнкүүлээн,
Дьиэрэнкэйдээн биэриэбин,
Ыллаан-туойан дьиэрэтэн,
Оһуокайга туруоһун!
Хос ырыата.
Тымныы кыһын оҕонньор
Хаарчааналыын сиэттиһэн,
Элбэх кэһии тутуурдаах
Мичилиһэн киирдилэр.
Хос ырыата.

Хоһооннор

Ким киэргэттэ?

Түннүкпүтүн түүн кэлэн
Түүлүнэн ким киэргэттэ,
Таһырдьаны көрүүхпүтүн
Күлүктэтэн кэбистэй?
Ити Моруос кырдыаҥаспыт
Куруһуба бэрдин баайбыт.
Онтукатын биһи дьиэбит
Түннүгэр ыйаан кэбиспит.
Үчүгэйиэн, дыиннээх талаан,
Оһуор-дьарҕаа түһэрбит,
Уустук-ураннык ойуулаан
Онорор да буолар эбит!

Григорий Данилов

Харыйа

Тыллар аптаах дыкти мас

Тымныы саамай үгэнигэр,
Лабааларын ахсын араас
Таастан астар үүнэллэр:
Көмүс хахтаах туораахтар,
Хаптаҕастар, моркуоптар,
Дьаабылыка биийин ууһа,
Кылбачыгас муус дьанҕа.
Мэник уоттар мутукча
Иन्नэтинэн сырсаллар,
Кэрэ-мааны харыйа
Сулустарын саҕаллар.
Умай, сырдаа, сулуспут,
Саҕа дьылга суол ыйа!
Дьолу сирдиир суолдьуппут
Саргылардаах харыйа!

Ольга Корякина – Умсуура

Саҕа дьыл – аптаах кэм

Саҕа дьыл – аптаах кэм,
Баҕа санаа туолуута,
Саҕа дьыл – көрдөөх кэм,
Бары үөрэ көрсөбүт.
Саҕа дьылга мин дьоммор
Кистээн бэлэх бэлэмниэм,
Харыйаҕа ыйанар

Ооньуурдары онгоруом.
Хаар киһини кырыйан
Түннүктэргэ сыһыарыам.
Хаар кыырпабын быһаммын
Хосторбутун киэргэтиэм.
Саҥа дылы кэтэһэбин,
Хас күн хаалтын аабабын,
Тымныы оҕонньор кэлэрин
Олус күүскэ күүтэбин.

Людмила Лантева

Саҥа дыл

Иһэр эбээт, доҕоттоор,
Саҥа дылбыт барахсан.
Үлүскэннээх үөрүүлээх,
Үгүс элбэх кэһиилээх.
Оҕо аймах көрүлүүр,
Ойон-тэбэн биэрээхтиир,
Үнкүү-битии тардаахтыыр,
Саҥа дылы көрсөөхтүүр.
Саҥа дылга түмсүөбүн,
Аймабынан мустуобун,
Алгыс тылын ылабын,
Арчыланан сырдыабын.
Элбэх уоттаах харыйа

Сандаарыйа тыгяхтын.
Оџо сааһы санаттын,
Үөрүүтүттэн бэристин.
Сага дьыл, кэрэџин!
Күүтэбит эйигин!
Сага дьыл, үөрдээрийи,
Эн кэлэ охсоорууй!

Евдокия Попова – Айыына

Сага дьыл кэллэ

Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Салаасканан сырылаан,
Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Харыйанан дыргыйан.
Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Көрү-нары көџүлээн,
Сага дьылбыт тийиэн кэллэ
Үөрүү-көтүү кэһиилэнэн.

ТЫМНЫЫ ОѢОННЬОР

Тымныы эһээ оѢонньор,
Хантан тийиэн кэллинг эн?

Ханнык ыраах суолунан
Аан дойдуну эргийэн?
Үрүн хаары көбүтэн,
Сыарҕабынан сырылатан,
Табаларгын көлүнэн,
Кэһиилэргин хомунан,
Тийиэн кэллиг биһиэхэ
Түннүкпүтүн кырыалаан,
Дыссааппытын киэргэтэн,
Көрү-нары тэрийэн.
Саҥа дылы аһангын
Сиэнгин сиэтэн киирэбин,
Оҕолору үөрдэнгин
Бэлэхтэргин биэрэбин.

ХААРЧААНА

Саҥа дылы таптыбын,
Саҥа дылга үөрэбин.
Эһиэхэбэ, оҕолорго,
Ыалдыт буолан кэлэрбин.
Миигин кытта тэбис-тэнгэ,
Кыылар тыаны киэргэттилэр.
Харыйаны төгүрүччү
Хоробуоттаан көттүлэр.
Саҥа дылга бука бары

Ырыа-үнкүү үөрэтэбит.
Тымны эһээ кэһиилэрин
Олус-олус кэтэһэбит.

САҢА ДЬЫЛ ХОҥООНО

Мин Саҥа дыл буолабын,
Саҥа сылы аһабын,
Тымны эһээ оҕонньору
Сынньаланга атаарабын.
Үгүс элбэх эрэллээх
Саҥа сылга үктэнэбин.
Үгүс үтүө санаалаах
Саҥа дылы аһабын.

САҢА ДЬЫЛГА ҮӨРЭНИЭМ

Мин быйыл үөрэнэ барыабым,
Дыссааппын куруутун ахтыабым.
Симэммит харыйа бу манна
Сандааран турарын саныабым.
Кыракый бырааттар, балыстар,
Манна мустубут ыалдыттар,
Быйылгы Саҥа дыл кэлбитэ —

Миэхэбэ улаатыы бэлиэтэ.
Алыптаах Санга дьыл күнүгэр,
Олус да элбэхтэр бэлэхтэр.
Дьон бары бүгүн дьолломмут,
Санга дьыл, санга сыл тосхойбут!

Мусьяна Сосина

Сценарийдар

Аптаах Санга дьыл

Оруоллар:

Ыытааччы

Тымныы оҕонньор

Хаарчаана

Дьэгэ Бааба

Папуастар

Санта Клаустар

Илингни дойду кырасаабыссалара

Шах

Чаҕардар

Туттуллар тэрил: хордуонтан оҥоһуллубут чаһы (*циферблата туспа сыһыарыллар, 3 чааска кыырнахтаммыт*).

(Бэһиэлэй муусуканан доҕуһуолланан маскарааттаах оҕолор киирэллэр.)

Ыытааччы. Сылы быһа кэтэспит кэллэ күндү кэммит, күлүмүрдүүр харыйалаах Санга дьылбыт, аптаах кэрэ киһи-эбит!

(«Санга дьылынан» ырыа)

(«Что такое Новый год?» ырыа)

(Хаарчаана кишээр.)

Хаарчаана. Дорооболорунг, оџолоор, Сага дьылынан, сага дьолунан! Кэллим мин эһиэхэ бырааһынньыкка ыалдытты, аптаах киэһэни бэлэхтии. Оттон бу кэрэчээн харыйа уота умайбакка турар эбит дии. Миигин кытта хатыланг: «Биир, икки, үс – харыйабыт уота, сандаар!»

(Аптаах палочкатынан харыйа тула сылдьан далбаатыыр, лабааларын, оонньуурдарын таарыйар – харыйа уота умайар.)

(«Аптаах Сага дьыл» хоробуот)

Хаарчаана. Уой, оџолоор, олох умнан кэбиспиппин дии, мин эһиэхэ кэһиилээх кэлбитим. Мин эһиэхэ аҕалым Сага дьыллааҕы чаһыны. Сага сыл үүнүүтэ ким бу чаһы тыаһын истибит – дьоллоох буолуоҕа. *(Арыйар, көрбүттэрэ: чаһы циферблата суох.)*

Ыьтааччы. Оџолоор, чаһыбыт хайдах буолбутуй, туга тийбэтий?

(Оџолор сыыппаралара, стрелката суох диэн этэллэр. Күлэ-күлэ Дьэгэ-Бааба кишээр).

Дьэгэ-бааба. Ха-ха-ха... Ити мин алдыаппытым, кыырпахтарын араас дойдуларынан тыалы кытта көтүппүтүм. Кыырпахтары булбаккыт, чаһыны онорбоккут – оччоџо Сага дьыл буолбат, Тымныы оџонньор кэлбэт. Ха-ха-ха... *(Барар.)*

Ыьтааччы. Хаарчаана, оччоџо Сага дьыл буолбат дуо? Оттон оџолор бырааһынньыкка бэлэмнэммиттэрэ аҕай

дий... Тымныы оѳонньору олус кэтэспиттэрэ...

Хаарчаана. Санаарѳааман, тугу эмит толкуйдуохпут.
(*Кыратык толкуйдуур.*) Мин биллим, оѳолоор, биһиги араас дойдуларынан айанныахпыт, кыырпахтары булуохпут, чаһыбытын оноруохпут!

Ыьтааччы. Хайдах, тугунан айаннаан тийэбит?

Хаарчаана. Баар миэхэ аптаах көбүөр-сөмөлүөт. (*Аѳалан тэнитэр.*) Оѳолоор, кэлэн бары манна турдубут, илиигититтэн тутуһун, көттүбүт!

(*Оѳолор көбүөргэ тураллар, уот хараҥарар, онтон сырдыыр.*)

Ыьтааччы. Ханна эрэ тийэн кэллибит, манна кимнээх бааллара буолуой?

(*Муусука тыаһыыр, папуастар киирэллэр, үгкүүлүүлэр.*)

Хаарчаана. Оѳолоор, биһиги Африкаѳа көтөн кэллибит, папуастар эмиэ Саҥа дьылы көрсөллөр эбит.

Ыьтааччы. Үтүө күнүнэн! Биһиги тымныы кыһыннаах ыраах

Саха сириттэн аптаах Саҥа дьыллааѳы чаһыбыт кыырпахтарын көрдүү кэллибит.

Папуас. Бу маны көрдүүгүт дуо? (*Моонньугар быаѳа иилинэ сылдыар.*) Кыһын диэн тугун кэпсээтэххитинэ биирдэ биэриэхпит.

(*Хоһоон*)

(*«Африкаѳа кыһын суох» ырыа*)

Папуас. Чаһыгыт кыырпабын төттөрү биэрэбит.

(Хаарчаана кыырпабы ылар.)

Хаарчаана. Салгыы айаннаатыбыт. Оҕолоор, кэлэн бары көбүөргэ турдубут, илиигититтэн тутуһун, көттүбүт!

(Оҕолор көбүөргэ тураллар, уот хараһарар, онтон сырдыыр. Муусука тыаһыыр, Санта-Клаустар киирэллэр, үнкүүлүүллэр.)

Хаарчаана. Оҕолоор, биһиги Америкаҕа көтөн кэллибит, Санта-Клаус дойдутугар. Биһигини кини бырааттара көрүстүлэр.

Ытааччы. Үтүө күнүнэн! Биһиги тымныы кыһыннаах ыраах

Саха сириттэн аптаах Саҥа дьыллаабы чаһыбыт кыырпахтарын көрдүү кэллибит.

Санта-Клаус. Бу маны көрдүүгүт дуо? (Моонньугар быаҕа ишинэ сылдьар.) Саха сиригэр Саҥа дьылы хайдах көрсөллөрүн кэпсээтэххитинэ биирдэ биэриэхпит.

(Хоһоон)

(«Остуоруйа киэһэтэ» ырыа)

Санта-Клаус. Чаһыгыт кыырпабын төттөрү биэрэбит.

(Хаарчаана кыырпабы ылар.)

Хаарчаана. Салгыы айаннаатыбыт. Оҕолоор, кэлэн бары көбүөргэ турдубут, илиигититтэн тутуһун, көттүбүт!

(Оҕолор көбүөргэ тураллар, уот хараһарар, онтон сырдыыр.)

(Илинги дойду үнкүүтэ.)

Хаарчаана. Оџолоор, биһиги Илингни дойдуга кетэн кэлибит, манна эмиэ Саҥа дылы көрсөллөр эбит.

Ыьтааччы. Үтүө күнүнэн! Биһиги тымныы кыһыннаах ыраах

Саха сириттэн аптаах Сана дьыллаабы чаһыбыт кыырпахтарын көрдүү кэлибит.

Шах. Бу маны көрдүүгүт дуо? (*Моонньугар быаҕа иилинэ сылдьар.*) Миигин дьэ кыһынны оонньуунан аралдыттаххытына биирдэ биэриэм.

(*Оонньуу*)

Шах. Чаһыгыт кыырпабын төттөрү биэрэбит.

(*Хаарчаана кыырпабы ылар.*)

Хаарчаана. Кыырпахтарбытын барытын буллубут, дьибитигэр айаннаатыбыт. Оџолоор, кэлэн бары көбүүргэ турдубут, илиигиттэн тутуһун, көттүбүт!

(*Оџолор көбүүргэ тураллар, уот хараҥарар, онтон сырдыыр.*)

Ыьтааччы. Дьэ, дьыссаппытыгар тийиэн кэлибит. Билигин чаһыбытын оноруохпут, Саҥа дьылбыт буолуо, Тымныы оџонньорбут тийиэн кэлиэ.

(*Хаарчаана кыырпахтары ылан чаһыга хатыыр. Кураннар тыаһыыллар, муусука доҕуһуолунан Тымныы оџонньор киирэн кэлэр.*)

Тымныы оџонньор. Э-һэ-һэй!!! 12 чаас буолаатын Саҥа дьылбыт үүннэ! Уруйдаан-айхаллаан тийиэн кэлимин мин эһиэхэ! Көрсүбэтэхпит сыл буолла, оџолоор. Улаппыккыт,

маладыастар. Оттон миигин кэтэстигит дуо?

Бытааччы. Оѭолор эйигин кэтэспиттэрэ, ырыа, хоһоон бэлэмнээбиттэрэ, олорон иһит.

(«Шёл по лесу Дед Мороз» ырыа)

(Хоһооннор)

(Оѭолор хоһоон ааѭа турдахтарына, Тымныы оѭонньору ким эрэ хаарынан быраѭар.)

Тымныы оѭонньор. Хайа, бу ким миигин хаарынан быраѭарый?

(Оѭолор саһан турар Дьэгэ-Баабаны көрөллөр, этэллэр, эрдэ тугу гыммытын кэпсишлэр.)

Тымныы оѭонньор. Кэл эрэ бэттэх, эн тоѭо бырааһынньыгы буортулуу сылдыаһын?

Дьэгэ-Бааба. Бырааһынньыгы син биир ыһыам, бу харыйаны алдьатыам...

Тымныы оѭонньор. Быракаас оноро сылдыбыккын билигин тонгорон кэбиһиэм!!!

(Торуоскатынан таарыйар, Дьэгэ-Бааба күлүүлээх быһыыга «тонгон» хаалар.)

Хаарчаана. Эһээ, кини аны быракаастыа суоѭа, баһаалыста, ириэр.

(Тымныы оѭонньор торуоскатынан таарыйар, Дьэгэ-Бааба «ирэр», дэлби тонмут, илибириир.)

Тымныы оѭонньор. Чэ, бу сырыыга бырастыы гынабын. Аныгыскыга, дьэ, сэрэнээр.

Дьэгэ-Бааба. Оттон миигин ким даѭаны бырааһынньы-

ыкка ынгырбатажа, мин эмиэ бырааһынныктыахпын баҕарабын. Буруйбун билинэбин, мантан ыла үчүгэй буолуом. (*Көрүдүөргэ сүүрэн тахсар, төттөрү мөһөөччүк туу-туурдаах киирэр.*) Мин эһиэхэ кэһии аҕаллым, үчүгэй да үчүгэй!.. Бу көрүн (*мөһөөччүктэн эргэ ырбаахыны таһаарар*), наһаа үчүгэй былаачыйа, эдэр сылдьан кэппитим. Ким ылар? Ким да наадыйбат дуо? Онтон бу көрүн, хобордоох баар, сууяа түһэн баран, сиэркилэ курдук көрүнүөххэ сөп... Тоҕо мин кэһиилэрбин ким да сөбүлээбэтэ? Онтон мин кэһии хомуйарга олус кыһаллыбытым.

Тымныы оҕонньор. Оннук буоллабына, санаарҕаама, мин эйиэхэ көмөлөһүөм.

(*Мөһөөччүк тула сылдьан «аптыыр», торуоскатынан муостаны тоңсуйар, онтон мөһөөччүгү таарыйар.*)

Тымныы оҕонньор. Чэ, көрүн эрэ.

Дьэгэ-Бааба. Ураа! Дьингнээх бэлэхтэр!

(*Тымныы оҕонньор Хаарчааналыын кэһиилэри түнгэт-эллэр.*)

Тымныы оҕонньор. Барар кэммит тийиэн кэллэ, эһиил эмиэ кэлиэхпит!

Хаарчаана. Саҥа дьылынан! Саҥа дьолунан!

Тымныы оҕонньор. Көрсүөххэ диэри!

(*Тахсан бараллар*)

Хаарчаана

Оруоллар:

Ыытааччы

Тымныы оҕонньор

Хаарчаана

Оҕонньор

Эмээхсин

Сулустар

Куобахтар

Хаар киһилэр

Туттуллар тэрил: мас дьизэ, кылабачыгас хаардар.

(Ыытааччы төрөппүттэри, ыалдьыттары эбэрдэлиир, оҕолору саалаба ыгырар. Оҕолор киирэн төгүрүчү тураллар.)

Ыытааччы. Оҕолоор, бүгүн биһиэхэ бырааһынньык – Саҥа дьыл! Көрүҥ эрэ, саалабыт хайдах курдук киэркэйбитин, биһиэхэ харыйа ыалдьыттыы кэлбит. Оҕолоор, харыйабыт тугун бэрдэй, араас оонньуурунан киэргэммит, симэммит. Оттон уоттара тоҕо күлүмнүү умайбаттарый? Харыйаттан көрдөһүөххэин: «Биир, икки, үс – харыйабыт уота, чабылый!»

(Оҕолор хатылыылар, харыйа уота умайар.)

Ыытааччы. Чэйин, бырааһынньыкпытын саҥалыабыҥ!

(Хоһооннор)

(«Санга Дьыл» хоробуот)

(Хоробуот кэнниттэн оѳолор олороллор.)

Ыьтааччы. Олус да үчүгэйдик ыллаатыбыт, хоһоон аахтыбыт, харыйабыт истэн үөрдэ буолуо. Оѳолоор, сотору күүтүүлээх ыалдьыппыт Тымныы оѳонньор ыалдьыттыы кэлиэ, кэһиитин аѳалыа... Оттон бу кэрэчээн харыйабыт эмиэ остуоруйа кэһиилээх кэлбит эбит, чуумпуран олорон көрүүххэйинг.

Ыьтааччы. Арай биирдэ олорбуттара эбитэ үһү оѳонньордоох эмээхсин. Кинилэр...

(Дьэйттэн оѳонньордоох эмээхсин тахсаллар.)

Оѳонньор. О-хо-хо!

Эмээхсин. Э-хэ-хэ!

Оѳонньор. Чункуйдунг дуо, эмээхсиэн?

Эмээхсин. Чункуйдум, оѳонньоор!

Оѳонньор. Оттон таһырдыа оѳолор оонньоуу сылдыаллар, ырыа ыллыыллар. Көрөргө олус да үчүгэй...

Эмээхсин. Биһиги сиэннээхпит эбитэ буоллар, кини эмиэ оѳолору кытта оонньоу-көрүлүө этэ...

Оѳонньор. Таһырдыа тахсан көрүүххэ...

(Сыана кытыытыгар баран олороллор.)

Ыьтааччы. Оѳонньордоох эмээхсин таһырдыа тахсыбыттара – оѳолор үөрүү-көтүү бөѳө, ырыа ыллыыллар, үнүкүүлээн тэйэллэр эбит.

(«Кыһын кэллэ» ырыа)

(«Хаардаах үнүкүү»)

(Үнгүү кэнниттэн оџолор хаардарын харыйа анныгар чөмөхтөөн уураллар.)

Оџонньор. Эмээхсиэн, оттон бу кылабачыгас хаарынан бэйэбитигэр сиэн кыыста онгоруохха.

Эмээхсин. Бу да оџонньор, ону-маны кэпсээн...

Оџонньор. Оттон боруобаџа боруок суох, баџар туһа тах-
сыа...

(Оџонньордоох эмээхсин хаары чөмөхтүүлэр, бүтэnnэр таҥаһынан бүрүйэллэр.)

Оџонньор. Олус да элбэх хаар түспүт. Оџолоор, кэлэн оонньоон!

(«Хаары хомуй» оонньоу. Оџонньор хаардаах иһити өрө
ыһар, оџолор биирдиш хаары ылан төттөрү иһиккэ угал-
лар.)

(Оонньоу кэмигэр биллибэтинэн Хаарчаана «хаар чө-
мөбүн» анныгар кишрэн олорор.)

Эмээхсин. Оџонньоор, кэл эрэ... Көр эрэ, хаарбыт хам-
сыыр дии.

(Таҥаһы арыйбыттара – Хаарчаана тахсар кэлэр. Оџон-
ньордоох эмээхсин соһуйаллар, үөрэллэр.)

Оџонньор. Олус да кэрэ кыысчаан!

Эмээхсин. Бу биһиги сиэммит дуо? Тугун бэрдэй!

Оџонньор. Ким диэн ааттыбыт сиэммитин?

Эмээхсин. Хаартан чочуллан онгоһуллубутун иһин Хаар-
чаана диэн ааттыахха!

Хаарчаана. Дорообо эбээ, дорообо эһээ! Мин эһиэхэ кө-

мөлөхүөм, дьиэни-уоту хомуйуом, уу баһан аҕалыам, чэй өрүөм.

(Биэдэрэ ылан уу баһа барар.)

Ыытааччы. Хаарчаана уу баһа барбыт. Арай көрбүтэ: оҕолор оонньуу сылдыаллар эбит.

Хаарчаана. Тула бары үөрэллэр-көтөллөр, арай миигин ким да ынгырбат.

Ыытааччы. Оҕолоор, Хаарчаананы оонньууга ынгырыабын.

(Оонньуу)

Хаарчаана. Эһигини кытта онньуу сылдыар олус да үчүгэй эбит. Өссө оонньуохха, мин эбэлээх эһэбиттэн көнгүллэтэн кэлиэм.

(Биэдэрэтин ылан дьиэҕэ барар. Оҕонньордоох эмээхсин дьиэттэн утары тахсаллар.)

Хаарчаана. Эбээ, эһээ, оҕолору кытта оонньуу барарбын көнгүллээн.

Оҕонньор. Оҕолору кытта баран оонньоо, оонньоо.

Эмээхсин. Сэрэнэн сырыт, ыраах барыма, мунаҥ хаалыаҥ.

(Оҕонньордоох эмээхсин илиилэринэн сапсыйаллар.)

Хаарчаана *(хааман иһэн саҥарар)*. Өр да хаамтым, доҕотторбуттан хаалан хааллым. Ау! Ау! Ким да суох... Арай үөһэ халлаанга сулустар күлүмнүүлэр. Сулусчааннар, сулусчааннар, халлаантан түһэн миэхэ көмөлөһүң, суолбун сырдатың!

(Сулусчааннар үнгүүлэрэ.)

(Үнгүү кэнниттэн Хаарчаанаҕа сулустары биэрэллэр.)

Хаарчаана. Сулусчааннар, дьүөгэлэрим, көтөн кэлэн абыраатыгыт даҕаны, куттаммытым ааста... Дьиэбин хайдах булабыный, хайа диэки барабыный?

Ытааччы. Хаарчаана, куттаныма. Манна тыаҕа кыылар бааллар, кинилэри ынгырахха. Куобахчааннар, кэлин, Хаарчаанаҕа көмөлөһүң.

(Куобахтар киирэллэр.)

(«Куобахчаан» ырыа)

(Куобахтар үнгүүлэрэ)

Хаарчаана. Куобахчааннар, мин дьиэбэр хайдах тийэ-биний?

Куобахтар. Оол онно, тыа саҕатыгар, муус дьиэ баар. Онно бар.

Хаарчаана. Ол диэбэ ким олороруй?

Куобахтар. Тымныы оҕонньор!

Ытааччы. Хаарчаана, ыксаа, Тымныы оҕонньор оҕолорго бараары хомунан эрдэбэ буолуо.

Хаарчаана. Сулустарынан сырдатан ол дьиэни көрдүү бардым.

(Барар.)

Ытааччы. Ол кэмнэ оҕонньордоох эмээхсин сиэннэрин сүтүктээн көрдүү барбыттар.

(Дьиэттэн оҕонньордоох эмээхсин тахсаллар.)

Оҕонньор. Сиэммит кыыс Хаарчаана, ханна бааргыный?

Ау!

Эмээхсин. Аны ким биһиэхэ уу аҕалар, ким ырыа ыллыыр?

Ытааччы. Долгуйуман, долгуйуман! Истэбит дуо, чуораан тыаһыыр, ким эрэ атынан айаннаан иһэр. Арааһа, Тымныы оҕонньор быһыылаах. Бары ынгырыабын эрэ кинини.

(*Оҕолор ынгыраллар, Тымныы оҕонньор Хаарчааналыын тиийэн кэлэллэр.*)

Тымныы оҕонньор. Эһэ-һээй! Дорооболорун!

Оҕонньордоох эмээхсин. Тымныы оҕонньор, махтал Хаарчаананы аҕалбыккар!

Ытааччы. Оҕолору кытта хаалан бырааһынныктаан, оонньоон-көрүлээн.

(*Оҕонньордоох эмээхсин оҕолор быыстарыгар киирэн ололор.*)

Тымныы оҕонньор. Саргылаах Саҥа дьыл салаллан кэлбитинэн бары оҕолору, ыалдьыттары эбэрдэлиибин! Чэйин эрэ, оҕолоор, бырааһынныктаабы хоробуокка туруоҕун!

(*«Шёл по лесу Дед Мороз» хоробуот*)

Тымныы оҕонньор. Олус үчүгэйдик ыллаатыгыт. Үнкүүлээммин ууллаары гынным.

Ытааччы. Оҕолоор, Тымныы оҕонньорбут ууллаары гыммыт, бары бииргэ кинини үрүөбүң! (*Оҕолор бары үрэллэр.*) Тымныы оҕонньор, ыраахтан кэлэн сылайбытын буолуо, олорон сынньан, оҕолор эйиэхэ хоһоон ааһыахтара.

(*Хоһооннор*)

Ылтааччы. Тымныы оџонньор, оџолору аралдытан, оонньуута толкуйдуурун буолаарай?

Тымныы оџонньор. Мин оонньуурбун дьэ сөбүлүүбүн!
(Оонньуу. Тымныы оџонньор харыйа диэки хайыһан ту-
рар, 10 диэри ааџар, оџолор түүл кэннигэр саһаллар. Тым-
ныы оџонньор оџолору көрдүүр, олоппостор анныларын, ха-
рыйа кэннигэр көрөр, төрөппүттэртэн ыйыыталаһар. Онтон
түүл диэки барар. «Манна кимнээх харахтара чабылыһа-
рый? Кимнээх атахтара көстөрүй?» – диир. Түүлү арыяр:
«Бу бааллар эбит дии оџолорум».)

Ылтааччы. Тымныы оџонньор, оттон оџолору эн тугу-
нан күндүлүөххүнүй?

Тымныы оџонньор. Мин билигин оџолорго түргэнник
улааттыннар диэн аптаах хааһы буһарыам. Миэхэ улахан
күөс, бурдук, саахар наада.

*(Остуол киллэрэллэр. Остуолга улахан күөс турар.
Иһигэр бэлэхтэр бааллар. Кыра миискэҕэ конфетти. «Бур-
дук», «Саахар», «Туус» диэн суруктаах хоруонкалар турал-
лар. Тымныы оџонньор хааһытын «буһарар», миискэттэн
конфеттины хамыйаџар баһан ылан үрэр.)*

Тымныы оџонньор. Хааһыбытыгар хаар тийбэт эбит.
Чэйинг эрэ, оџолоор, миэхэ көмөлөһүң, хаарда аҕалың.

(«Хаарда аҕал» оонньуу)

Тымныы оџонньор. Чэйинг эрэ, көрүөххэйинг, төһө бэрт
хааһыны буһарбыт эбиппиний!

(Хааһытын булкуйар, хамыйаџар бэлэҕи баһан таһа-

арар.)

Тымныы оҕонньор. Оҕолоор, көрүн, биһиги хаарбыт туохха кубулуйбутуй?! Бэлэх буолан буһан тахсыбыт!

(Бэлэх биэриитэ)

Тымныы оҕонньор. Барар кэмим тийиэн кэллэ, эһиил эмиэ кэлиэбим! Көрсүөххэ диэри! Саҥа дылынан!

Аптаах хаар чөмөбү

Оруоллар:

Ыытааччы

Тымныы офонньор

Хаарчаана

Ведьмочка

Спанч Боб

Зебра

Хахай

(Ыытааччы төрөппүттэри, ыалдьыттары эбэрдэлиир, оҕолор саалаҕа киирэн төгүрүччү тураллар.)

Ыытааччы. Оҕолоор, бүгүн биһиэхэ бырааһынньык – Саҥа дьыл! Көрүҥ эрэ, саалабыт хайдах курдук киэркэй-битин, биһиэхэ харыйа ыалдьытты кэлбит... Чэйин, бырааһынньыкпытын саҕалыабын! Харыйабыт уотун уматыабын! Хатылаан: «Биир, икки, үс – харыйа уота, чабылый!»

(Оҕолор хатылыыллар, харыйа уота умайар.)

(«Лаглайбыт күөх харыйачаан» хоробуот)

(Хоһооннор)

(Оҕолор олололор, харыйаҕа төлөпүөн ыйанан турар, тыаһыыр.)

Ыытааччы. Оҕолоор, чуумпуран олорон истинг эрэ, туох тыаһырый?

(«Көрдөөн» төлөпүөнү уонна аптаах хаар чөмөбүн бу-

лар, «кэпсэтэр».)

Төлөнүөн (*запись*). Дорооболорун, оџолоор! Биллигит дуо миигин?.. Мин Тымныы оџонньорбун, Сага дылынан эџердэлиибин! Бары оџолорго бэлэх бэлэмнээн, мастары, хонуулары хаарынан бүрүйэн, эһиэхэ дьыссаакка хойутаары гынным. Эһигини манна ыалдыттыы ынырабын, бу аптаах хаар чөмөџүнэн сирдэтэн миэхэ тийиэн кэлээрин, күүтэбин!

Ылтааччы. Сөп, өйдөөтүбүт... Оџолоор, Тымныы оџонньорго ыалдыттыы барабыт дуо? (*Оџолор сөбүлэхэллэр.*) Тымныы оџонньоор, сотору биһиги тийиэхпит!

(*Ити кэмгэ Ведьмочка үөмэн киирэн, аптаах хаар чөмөџун былдьаан ылар, күлэр.*)

Ведьмочка. Тымныы оџонньорго бараары бэлэмнэннигит дуо?! Биэриэм суоџа бу аптаах хааргытын! Утю-тю-тю, ытаары гынныгыт дуу? Чэ, Тымныы оџонньорго эһигини илдьиэм! (*Аптаах тыллары этэр, хамсаныы огорор.*)

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.